

НЭМЭГДСЭН ӨРТГИЙН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХТЭЙ ХОЛБОГДОН ГАРАХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн зорилт нь бизнесийн үйл ажиллагааг дэмжих, орчныг сайжруулах, иргэдийн орлогыг хамгаалах, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, бизнесийн идэвхжилийг нэмэгдүүлэх, бүс орон нутагт ажиллах хүч, хөрөнгө оруулалт татах бүсчилсэн татварын бодлогыг хэрэгжүүлэх, албан татвар ногдуулах, уг албан татварыг төсөвт төлөх, тайлагнахтай холбогдсон харилцааг зохицуулах бөгөөд уг хуулийн төсөлд төрийн байгууллага, хуулийн этгээд, хувь хүнд шинээр болон өмнө гүйцэтгэж байсан үүрэгт, нэмэгдсэн эсхүл хасагдсан чиг үүргийн хүрээнд тооцооллыг хийнэ.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэгт “Хууль тогтоомжийн төслийг баталснаар тухайн хууль тогтоомжийн үйлчлэх хүрээнд хамрагдах иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд үүсэх зардлын тооцоог тухай бүр гаргаж, зардал, үр өгөөжийн харьцааг энэ хуулийн 12.1.4-т заасан аргачлалын дагуу тодорхойлно” гэж заасны дагуу Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл батлагдсан нөхцөлд түүнийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 4-р хавсралтаар баталсан “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал”-ын дагуу боловсрууллаа.

Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлыг тооцоход дор дурдсан нийтлэг зарчмыг баримтлах бөгөөд аргачлалд заасны дагуу хувь хүн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагын зардлыг тооцно.

- ✓ Төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүрэг нэг бүрийг оновчлох тодорхойлох
- ✓ Үүрэг гүйцэтгэхэд зарцуулах хугацааг тогтооход бодитой хандах
- ✓ Бодит тоо баримт, мэдээлэлд тулгуурлах
- ✓ Аргачлалд заасан тооцоо хийх үе шатыг баримтлах

Тус хуулийн төсөлд төрийн байгууллага буюу татварын албаны хэрэгжүүлэх чиг үүргийн дагуу хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа нэмэгдэх тул зардал тооцох шаардлагатай зохицуулалтуудыг түүвэрлэн, аргачлалын дагуу зардал тооцсон болно.

НЭГ. ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД, ИРГЭНИЙ ЗАРДЛЫГ ТООЦОХ

Уг хуулийн төсөлд зааснаар хуулийн этгээд нь борлуулалтын орлогодоо нэмж нэмэгдсэн өртгийн албан татвар ногдуулах ба уг дүнгээс аж ахуйн үйл ажиллагааны зориулалтаар худалдан авсан бараа, ажил үйлчилгээнд төлсөн болон импортын бараанд төлсөн нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг хасаж тайлант хугацаанд төлбөл зохих татвар, эсхүл татварын илүү төлөлтийн дүнг тодорхойлно. Мөн НӨАТ суутган төлөгчийг бүртгэл, тайлагнал, төлөлт нь ижил зарчмаар хэрэгжих бөгөөд зардлын тооцооллыг хамтатган хийв.

1.1. Хууль тогтоомжийн зохицуулалт

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг суутган төлөгчийн албан татварын тайлан нь сар бүр буюу жилд 12 тайлан ирүүлэх бөгөөд тайлангаар ногдуулсан татварыг төсөвт төлөхөөр тусгасан.

- Татварын ерөнхий хуулийн 29 дүгээр зүйл Татварын тайлан үйлдэх, тушаах
- Татварын ерөнхий хуулийн 31 дүгээр зүйл Татварын тайланд залруулга хийх
- Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах төсөл Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.8 дахь заалтын, 5 дугаар зүйлийн 5.2, 5.3, 5.5 дахь хэсгийн, 13 дугаар зүйлийн 13.6 дахь хэсгийн 400 сая, 6 дугаар зүйлийн 6.5 дахь хэсгийн “2.5%” гэж тус тус өөрчилсний дагуу нэмэгдсэн өртгийн албан татвар суутган төлөгчөөр бүртгүүлсэн этгээд тайлан ирүүлэх

1.2. Гүйцэтгэх үүрэг

- Санхүүгийн анхан шатны баримт /и баримт/-ыг бүрдүүлэх
- Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тайлан гаргах, тушаах
- Нэмэгдсэн өртгийн албан суутган төлөгчөөр бүртгүүлэх, хасагдахад хүсэлт гаргах, шийдвэрлүүлэх
- Тайлангаар ногдуулсан нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг төсөвт төлөх

1.3. Зардлыг тооцох:

Зардлыг тооцохдоо Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын 2025 оны тайлангийн үзүүлэлтэд үндэслэн ААН-ийг борлуулалтын орлогын хэмжээгээр нь гурав ангилан авч үзлээ. Үүнд:

- а. 400.0 сая төгрөгөөс дээш- уг аж ахуйн нэгжүүдийн хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор хамгийн багадаа 3-5 (дунджаар 4) нягтлан бодогч орон тоогоор ажиллах шаардлагатай.
- б. 0- 400.0 сая төгрөг хүртэл- эдгээр аж ахуйн нэгжүүдийн хувьд хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор хамгийн багадаа 1-3 (дунджаар 2) нягтлан бодогч орон тоогоор ажиллах шаардлагатай боловч НӨАТ-ын тайлан ирүүлэхгүй.

Энд нягтлан бодогч гэдэгт Монгол улсын Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 3.1.6-д заасан мэргэжлийн нягтлан бодогчийг ойлгоно. /"мэргэжлийн нягтлан бодогч" гэж их, дээд сургууль, коллежийг нягтлан бодогчийн мэргэжлээр бакалавр буюу түүнээс дээш зэргээр төгссөн хүнийг/

Аргачлалын 2.4.4-д заасны дагуу тухайн үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай үйл ажиллагаа болон түүнд зарцуулах хугацааг тус аргачлалын хүснэгт 1-т тодорхойлсон загварын дагуу доор байдлаар тодорхойлов.

Хүснэгт №1.1 ААН-үүдийн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх хугацаа /цагаар/

№	Ерөнхий үйл ажиллагаа	0-400.0 сая хүртэл	400.0 саяас дээш
1	Чиг үүргийн дагуу хууль тогтоомж, түүний нэмэлт өөрчлөлт судлах	25	5
2	Мэдээлэл цуглуулах / харилцагчийн болон салбарын мэдээлэл/	20	15
3	Мэдээлэл, ажил гүйлгээ, өгөгдлүүдийг нягтлах	30	15
4	АШБ-ийн маягт болон НББ-ийн маягт хөтлөх бүртгэх	40	20
5	Харилцагч талуудтай тооцоо нийлэх, акт үйлдэх	35	25
6	Төлбөр тооцоо хийх, мөнгөн шинжүүлэг хийх	25	5
7	Мэдээ, тайлан бэлтгэх, танилцуулах, тушаах	45	15
8	АШБ болон НББ-ийн маягт архивлах	33	15
9	Дотоод хуралдаан /зөвлөгөөн/	30	20
10	Бусадтай хамтран хийх хуралдаан /зөвлөгөөн/	20	10
11	Төрийн захиргааны байгууллагаас шалгах шалгалт, засвар, дахин тайлагнал	25	15
12	Сургалт, давтан сургалтын арга хэмжээнүүд	8	8
Нийт ажлын цаг		336	168
Үүнээс НӨАТ-Х хэрэгжүүлэхэд зарцуулах цаг		23.3	29.6

Нэг сарын ажлын цаг 168, НӨАТ-ын тайланг сард нэг удаа татварын албанд хүргүүлнэ гэж үзэн холбогдох тооцооллыг хийсэн. Энд аж ахуйн нэгжийн борлуулалтын орлогын дүнгээс хамааран НӨАТ-ын хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой хугацаа нь ангилал бүрийн хувьд харилцан адилгүй бөгөөд 12.5-23.3 цаг байна.

Аргачлалын 2.4.2-д заасны дагуу тухайн үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай ажлын хөлсийг хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээгээр тооцож тодорхойлбол ангилал тус бүрээр дараах байдалтай байна.

Хүснэгт №1.2. Ажлын хөлс - сараар /мянган төгрөгөөр/

№	Үзүүлэлт	0-400.0 сая төгрөг хүртэл	400.0 сая төгрөгөөс дээш
1	1 сарын үндсэн цалин	792,0	792,0
2	Ажиллах хугацаа /цагаар/	23.3	29.6
3	Ажлын хөлс-нэг сараар/мянган төгрөг/	109.6	139.4

Аргачлалын 2.4.6-д заасны дагуу тухайн үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай зардлын дүн ангилал тус бүрээр дараах байдалтай байна.

Хүснэгт №1.3. Ажлын хөлс – нийт /мянган төгрөгөөр/

№	Үзүүлэлт	0-400.0 сая төгрөг хүртэл	400.0 сая төгрөгөөс дээш
1	Үндсэн орон тоо	1.5	3
2	Ажлын хөлс-нэг сараар/мянган төгрөг/	109.6	139.4
3	ААН-ийн тоо /2025 онд тайлан өгсөн 193923/	147,990	45,933
4	Ажлын хөлс- сараар, нийт /сая төгрөг/	0	6,403.1

Аж ахуйн нэгжийн борлуулалтын орлогын дүнгээс хамааран тухайн аж ахуйн нэгжийн шууд зардлын дүн нь сар тутамд 58.9-328.8 мянган төгрөгийн хооронд байх бөгөөд нэг аж ахуйн нэгжид ногдох жинлэсэн дундаж зардал нь 129.4 мянган төгрөг байна.

1.4. Тоон үзүүлэлтийг тооцох:

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тайланг одоо хүчин төгөлдөр мөрдөж буй хуулийн дагуу 2025 онд 69,362 ААН ирүүлсэн. Хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийн төслөөр НӨАТсТ-өөр бүртгүүлэх борлуулалтын орлогын босго дүнг 50.0 сая төгрөгөөр тогтоосон заалтыг хассан тул 2025 онд үйл ажиллагаа явуулж, ААНОАТ-ын тайлан гаргаж ирүүлсэн нийт 45,933 ААН сар бүр НӨАТ-ын тайлан гаргана. /Тоон үзүүлэлт=Тохиолдлын тоо × Давтамжийн тоо/

Хүснэгт №1.4. Жилд хүлээн авах тайлангийн тоо

№	Үзүүлэлт	0-400.0 сая төгрөг хүртэл	400.0 сая төгрөгөөс дээш	Дүн
1	ААН-ийн тоо /2025 онд тайлан өгсөн 193,923/	147,990	45,933	193,923
2	НӨАТсТ-ийн үүрэг хэрэгжүүлэх-сар бүр	0	12	
3	Жилд хүлээн авах тайлангийн тоо	0	551,196	551,196

1.5. Нийт зардлын дүнг тооцох: Нийт зардал=Зардал × Тоон үзүүлэлт

Хүснэгт №1.5. Нийт зардал

№	Үзүүлэлт	0-400.0 сая төгрөг хүртэл	400.0 сая төгрөгөөс дээш	Дүн
1	ААН-ийн тоо /2025 онд тайлан өгсөн 193,923 /	147,990	45,933	193,923
2	НӨАТсТ-ийн үүрэг хэрэгжүүлэх-сар бүр	0	12	12
3	Жилд хүлээн авах тайлангийн тоо	0	551,196	551,196
4	Ажлын хөлс-жилээр, нийт /сая төгрөг/	0	76,836.7	76,836.7

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийн төслөөр ААН-үүд жилд нийт 551,196 тайлан бэлтгэж ирүүлэх бөгөөд үүнд нийт 76,84 тэрбум төгрөгийн нийт зардал гаргахаар байна.

1.6. Хялбарчлах боломж:

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийн төсөлд НӨАТ-өөр бүртгүүлэх борлуулалтын орлогын босго дүнг 400.0 сая төгрөг болгосон бөгөөд, одоогийн НӨАТ суутган төлөгчөөр бүртгэлтэй аж ахуйн нэгжүүд хасагдах замаар зардлыг бууруулах боломжтой.

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын хуулийн нэмэлт өөрчлөлттэй холбоотойгоор татвар төлөгч хуулийн этгээдийг үүрэгжүүлсэн татвар төлөгчийн бүртгэл хийлгэх, татварын хяналт шалгалтад хамруулахтай холбоотой хувь хүний зүгээс гарах зардлыг бууруулах боломжийг дараах шалгууруудаар тодорхойлъё. Үүнд:

а) Давтамжийг багасгах боломж байгаа эсэх:

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийн төсөлд хялбаршуулсан тайлан ирүүлэх сонголтыг оруулсантай холбоотойгоор 2025 оны жилийн эцсийн ААН-ийн мэдээлэлд үндэслэн тооцвол 50.0 сая төгрөг хүртэл борлуулалтын орлоготой нийт 147,990 татвар төлөгч тайлан ирүүлэхгүй, 23,429-ээр буурч 45,933 татвар төлөгч болж байгаа нь нөлөөлөхүйц өөрчлөлтийг үзүүлэхгүй.

б) Мэдээллийн агуулгыг багасгах боломж байгаа эсэх:

Хуулийн этгээд нь НӨАТ-өөр бүртгэлтэй тохиолдолд тайлангийн маягт өөрчлөгдөхгүй тул мэдээллийн агуулга багасахгүй.

в) Мэдээллийг цахимаар хүргүүлэх боломжтой эсэх;

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тайланг цахимаар болон цаасан хэлбэрээр тайлагнах боломжтой бөгөөд 2025 оны байдлаар тайлан тушаасан бүх хуулийн этгээд 100 хувь нь цахимаар тайлангаа ирүүлсэн байна.

г) мэдээллийг хүргүүлэх байгууллагын тоог багасгах боломжтой эсэх;

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тайланг зөвхөн татварын албанд хүргүүлдэг тул мэдээлэл хүргүүлэх байгууллагын тоо багасахгүй.

д) нэг цэгийн үйлчилгээ бий болгох боломжтой эсэх гэх мэт;

Татварын алба татвар төлөгч хуулийн этгээдэд нэг цэгийн үйлчилгээ үзүүлдэг. 2025 онд үйл ажиллагаа явуулж, тайлан ирүүлсэн бүх хуулийн этгээд ААНОАТ болон НӨАТ-ын тайлангаа 100 хувь цахимаар илгээсэн.

1.7. Нэмэлт зардлыг тооцох.

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай нэмэлт өөрчлөлтийн төслөөр суутган төлөгчөөр бүртгэлтэй татвар төлөгчийн тоо буурах бөгөөд сайн дураар бүртгүүлэх татвар төлөгчийн орлогын босго дүн буурч байгаатай холбоотой бүртгэлийн зардал нэмэгдэх боловч нөлөөлөхүйц өөрчлөлт гарахгүй

ХОЁР. ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ЗАРДЛЫГ ТООЦОХ

Хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийн төслийг хэрэгжүүлэхэд Татварын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, Гаалийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, Санхүү технологийн төв нь мэдээлэл солилцох, системд тохируулга, хөгжүүлэлт хийхээр уялдаа холбоотой ажиллана.

2.1. Хууль тогтоомжийн зохицуулалт

- Татварын ерөнхий хуулийн 25 дугаар зүйл Татвар төлөгчийн бүртгэл, 26 дугаар зүйл Татвар төлөгчийг бүртгэх нийтлэг журам
- Татварын ерөнхий хуулийн 30 дугаар зүйл Татварын тайлан хүлээн авах, тайлангийн боловсруулалт хийх, 31 дүгээр зүйл Татварын тайланд залруулга хийх
- Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийн төсөл Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.8 дахь заалтын, 5 дугаар зүйлийн 5.2, 5.3, 5.5 дахь хэсгийн, 13 дугаар зүйлийн 13.6 дахь хэсгийн “50” гэснийг “400” гэж, 6 дугаар зүйлийн 6.5 дахь хэсгийн “20” гэснийг “2.5” гэж тус тус өөрчлөх

Хуулийн төсөл дэх холбогдох зохицуулалт	Үүргийг хэрэгжүүлэх байгууллага	Стандарт үйл ажиллагаа
Хуулийн төслөөр Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн өөрчлөгдсөн хэсэг		
<p>Чиг үүрэг 1- Татвар төлөгчийн бүртгэл</p> <p>7.1.Энэ хуулийн 4.1.3-т заасан борлуулалт хийж үйл ажиллагааны орлого олсон этгээд нь нэмэгдсэн өртгийн албан татвар суутган төлөгч (цаашид “татвар суутган төлөгч”) болно</p>	<p>Монголын татварын алба</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Татвар төлөгчийн бүртгэлд үндэслэн нийт НӨАТ ногдуулах ибаримтын системийн хөгжүүлэлт, тохиргоог хийх • Сайн дураар бүртгүүлэх хүсэлт илгээх, хянах, баталгаажуулах тохиргоог хийх • Татвар төлөгчид мэдэгдэх, хянах, бүртгүүлэхтэй холбоотой системийн тохиргоо, хөгжүүлэлтийг хийх
<p>Чиг үүрэг 2 – Тайлан хүлээн авах, тайлангийн боловсруулалт хийх, тайлангийн залруулга хийх</p> <p>15.1.Татвар суутган төлөгч нь тухайн сарын татварын тайланг дараа сарын 10-ны өдрийн дотор харьяа татварын албанд цахимаар тушаана.</p>	<p>Монголын татварын алба</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Татвар төлөгчийн бүртгэлд үндэслэн хялбаршуулсан горим ашиглахаас бусад татвар төлөгчид сар бүр тайлан ирүүлэх, илгээх тохиргоог хийх • Татвар төлөгчийн бүртгэлд үндэслэн хялбаршуулсан горим ашиглах татвар төлөгчид улирлын тайланг дараа сарын 10-ны өдрийн дотор тайлан ирүүлэх, илгээх тохиргоог хийх • Татвар төлөгчид мэдэгдэх, хянах, бүртгүүлэхтэй холбоотой системийн тохиргоо, хөгжүүлэлтийг хийх
<p>Чиг үүрэг 3</p> <p>“16¹ дүгээр зүйл.Албан татвар төлөх хугацааны хөнгөлөлт:</p>	<p>Монголын татварын алба</p>	<ul style="list-style-type: none"> • НӨАТСТ-д албан татвар төлөх хугацааны хөнгөлөлт эдлүүлэхэд нэмэлтээр хүний

		нөөцийн болон үйл ажиллагааны хэрэгцээ гарах
--	--	--

2.2. Төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил, үйлчилгээг тодорхойлох:

Гүйцэтгэх үүрэг

- Нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг ногдуулах, тайлангийн маягтыг шинэчлэх, хүлээн авах, хянах
- Татварын системд тохируулга, хөгжүүлэлт хийх
- Албан татвар төлөх хугацааны хөнгөлөлтөд хамрагдсан, хасагдсан эсэх талаар мэдээлэл хүргүүлэх, хянах, баталгаажуулах
- Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөгч болон суутган төлөгчийн бүртгэл, тайлагнал, буцаан олголтын үнэн зөв байдлыг хангуулах, өөрчлөлт, залруулгыг хийх, шаардлагатай тохиолдолд татвар төлөгчөөр хийлгэх
- Нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг төсөвт төвлөрүүлэх,

2.3. Ажил, үйлчилгээг гүйцэтгэх хүний нөөцийг тодорхойлох:

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийг хэрэгжүүлэхэд НӨАТсТ-хүлээн авах тайлангийн 2025 онд 69,362 байсан бол тоо 23,429-р хасагдаж 45,933 болж буурна. Албан татвар төлөх хугацааны хөнгөлөлт эдлүүлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх нэмэлт өөрчлөлттэй холбоотой зөвлөн туслах чиг үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой албан хаагчдын ажлын ачаалал нэмэгдэнэ.

Албан хаагчдын ажлын байрны тодорхойлолт заасан чиг үүрэг, тайлан хүлээн авах, хянах, төсөвт төвлөрүүлэх чиг үүргийг гүйцэтгэх чиг үүрэг бүхий албан хаагчдын тоо зэрэгт үндэслэн хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой хүний нөөцийн нэмэлт хэрэгцээг тооцоход орон тоог суутган төлөгчийн бүртгэл, хууль даган мөрдөлтийн түвшний үнэлгээ хийх, хяналт тавихтай холбоотой нэмэгдүүлэх шаардлагатай боловч одоо байгаа орон тоогоор ажиллаж болно.

Материаллаг зардал

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийг хэрэгжүүлэхэд ирүүлэх тайлангийн тоо буурах боловч татварын албаны серверийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, татварын цахим системд тохируулга, хөгжүүлэлт хийх, компьютер тоног төхөөрөмжийн хангамжийг нэмэгдүүлэх, цаашид тухайн хуулийг хэрэгжүүлэх ажлын шаардлагаар мэдээллийн технологийн өргөтгөл, сайжруулалт, шинэчлэлийг төлөвлөх шаардлагатай. Хуулийн нэмэлт өөрчлөлттэй холбоотой татвар төлөгчийн хамрагдалт, өгөгдлийн сангийн цар хүрээ нэмэгдэх тооцооллын дагуу татварын албаны үндсэн болон дэмжих системүүдийн сервер болон түүний аюулгүй байдлыг хангах зорилготой.

Ашиглалтын үзүүлэлт өнөөгийн байдлаар дараах үзүүлэлттэй байна.

Дискийн нэр	Ашиглалтын хувь
DATA	92.51%
RECO	47.91%

Хуулийн өөрчлөлттэй холбоотой хамрагдалтын тоон мэдээлэлд үндэслэн цаашид татварын албаны үндсэн болон дэмжих системүүдийн хүрээнд доорх бараа бүтээгдэхүүнүүдийг 2026 он болон 2027 онд хийж гүйцэтгэх шаардлагатай.

№	Мэдээллийн технологийн төрөл	Тоо ширхэг	Нийт шаардлагатай дүн	Үүнээс НӨАТ-ийн хуулийн нэмэлт өөрчлөлттэй холбоотой /56.33%/
1	Нөөц сервер	34	2,835,356,400	1,597,156,260.12
2	Сүлжээний аюулгүй байдал	6	2,134,600,500	1,202,420,461.65
3	Switch, Storage, Data Protection	3	1,562,398,500	880,099,075.05
Нийт			6,532,355,400	3,679,675,796.82

Серверийн хүчин чадал нэмэгдүүлэх нийт 6.5 тэрбум төгрөгийн зардал шаардагдахаас НӨАТ-ын хуулийн шинэчлэлтэй холбоотой 56.33%-ийг зарцаална гэж тооцвол 3.7 тэрбум төгрөг шаардлагатай.

Бусад зардал

- Программ хангамжийн хөгжүүлэлт, тохируулга 200,0 сая төгрөг

2.4. Нийт дундаж зардал

Нийт дундаж зардал=(хүний нөөцийн зардал*хүний нөөцийн хэрэгцээ) +материаллаг зардал + бусад зардал

№	Зардлын төрөл	Тайлбар	Тоо	Нэгжийн үнэ ₮	Нийт	Давтамж	Дүн-жилээр ₮
1	Серверийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх	НӨАТсТ-ийн тоо 5 дахин, хүлээн авах тайлангийн тоо 10 дахин нэмэгдэх	43		3,679,675,796.82	1	3,679,675,796.82
2	Программ хангамж тохируулах хөгжүүлэлт	Хуулийн шинэчлэлтэй холбоотой нэмэлт тохиргоо /хялбаршуулсан горим г.м/	5	40,000,000	200,000,000	1	200,000,000
Нийт							3,879,675,796.82

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхэд төрийн байгууллага буюу татварын албаны зүгээс нийт 3.9 тэрбум төгрөгийн нэмэлт зардал гаргахаар байна.

2.5. Хялбарчлах боломжийг нягталж, үр дүнг танилцуулах.

Татварын албаны серверийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, программ хангамжийн тохируулга, хөгжүүлэлтийг сайн хийснээр ажиллах хүчний ачааллыг бууруулах, систем гацах зэрэг сөрөг талуудыг бууруулах боломжтой.

ДҮГНЭЛТ

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийн төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой зардлын тооцооллоос үзэхэд уг өөрчлөлт нь татварын тогтолцоог илүү оновчтой, зорилтот бүлэгт чиглэсэн болгох эерэг нөлөөтэй хэдий ч богино хугацаанд тодорхой хэмжээний шууд болон шууд бус зардал үүсгэхээр байна.

Үүнд: хуулийн этгээдийн зардлын хувьд, НӨАТ суутган төлөгчөөр бүртгүүлэх босгыг 50.0 сая төгрөгөөс 400.0 сая төгрөг болгон нэмэгдүүлснээр жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийн тайлагналын давтамжийг бууруулах үр нөлөө гарч байна. 2025 оны байдлаар НӨАТ-ын тайлан ирүүлж байсан зарим аж ахуйн нэгжүүд НӨАТ суутган төлөгчөөс хасагдаж, зөвхөн 400.0 сая төгрөгөөс дээш борлуулалтын орлоготой 45,933 аж ахуйн нэгж сар бүр тайлан гаргана. Ингэснээр суутган төлөгчөөр бүртгэлгүй аж ахуйн нэгжүүдийн хувь нэмэлт зардал гарахгүй боловч НӨАТ суутган төлөгч төлөгч хэвээр үлдэх аж ахуйн нэгжүүд жилд нийт 551,196 тайлан ирүүлж үүнтэй холбоотойгоор нийт 76.8 тэрбум төгрөгийн зардал гарна.

Мөн төрийн байгууллагын зардлын хувьд, татварын алба шинэ зохицуулалтыг хэрэгжүүлэхийн тулд бүртгэл, тайлагнал, хяналтын системийн серверийн хүчин чадал нэмэгдүүлэх, мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах, программ хангамжийн шинэчлэл, хөгжүүлэлт хийх зэрэгт нийт 3.9 тэрбум төгрөгийн нэмэлт зардал шаардлагатай гэж тооцов. Энэ нь богино хугацаанд төсөвт тодорхой хэмжээгээр зардлыг нэмэгдүүлэх боловч урт хугацаанд цахим татварын удирдлагын тогтолцоог сайжруулах хөрөнгө оруулалт гэж үзэж болно.

Энэхүү өөрчлөлт нь жижиг бизнесийн татварын дарамтыг бууруулах, бизнесийн идэвхилийг нэмэгдүүлэх, татварын бааз суурийг илүү бодитой болгох, бүсчилсэн хөгжлийг дэмжих боломжтой боловч НӨАТ төлөгчдийн тоо буурснаар богино хугацаанд төсвийн орлогын буурах, системийн шинэчлэлийн зардал нэмэгдэх, сайн дурын бүртгэл болон хяналтын эрсдэл үүсэх магадлалтай байна.

Иймд Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл нь жижиг бизнесийн үйл ажиллагааг дэмжих, татварын орчныг хялбаршуулах бодлогын ач холбогдолтой боловч хэрэгжилтийн эхний үе шатанд хувийн хэвшилд 76.8 тэрбум төгрөг, төрийн байгууллагад 3.9 тэрбум төгрөгийн нэмэлт зардал үүсгэхээр байна. Иймээс энэхүү шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхдээ цахим системийн бэлэн байдлыг хангах, татвар төлөгчдөд сургалт мэдээлэл өгөх, үе шаттай шилжилтийн зохицуулалт хийнэ.